

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Frigyes István
A magyar építészet haladó

Cím:

hagyományai

Forrás:

Építő Lapja

1954. XI. 13.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

725.81

1954

Személy:

Helyszám:

A pesti Vigadó

Az 1820-as években feltörő romantikus irányzat Európaszerte megrendíti az építészetben uralkodó klasszicizmust, hogy rövid idő múltán ismét az antik formáknak adja át az elsőbbséget. Ezért maradt hazánkban és a fővárosban is jóval kevesebb emléke a romantikának, amely csak előtve, lakóházak homlokzatán bukkan fel.

A romantika az antik világ állandóan ismétlődő formái helyett az alkotó egyéni szabadság megnyilvánulását kereste. Számos rokonvonalat találunk a reneszánsz és a romantikus irányzatok között, mert mindkettő az előző korok stílusából választott példaképet. Az első a római, az utóbbi a középkor emlékeiből. A romantizmus egyben keretet biztosított a nemzeti érzések megnyilvánulásának is.

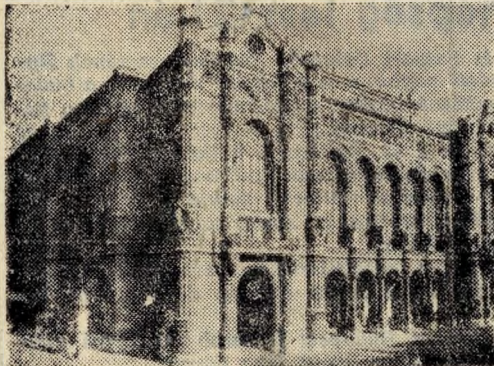
A magyar építészet nagy mesterei közül az európai romantikus áramlat a legerősebben Feszli Frigyesre hatott és emléke az egész romantika csúcspontjában — a pesti Vigadó épületében él.

A Kazinczy Ferencsel és Széchenyi Istvánnal induló kornak idejére esik Vörösmarty, Jókai, Petőfi fellépése az irodalomban, Liszt Ferenc

a zenében, Feszli Frigyesé és Ybl Miklósé az építészetben.

A kezdetben együtt haladó Ybl és Feszli útja a későbbiek során szétvált. Ybl az új-reneszánsz mellé áll, Feszli elválaszthatatlanul a romantizmussal forr össze.

Mikor 1845-ben a képviselőház épülete pályázatát kiírják, 32 pályamű közül a 25 éves Feszli

nemzeti szellemet kifejező művéé az első díj. A tero, bár a mai Engels téren kivitelezéséhez hozzákezdtek, sohasem válhatott valósággá.

Feszli ifjúkori főbb alkotásai a vizivárosi és Külvin téri templomok, az Alagút krisztinavárosi kapuzata, a Marx téri volt London-szálló épületei után kap megbízást a Vigadó terveire.

Ez élete főműve. A régi Vigadót az 1849. évi ostrom alatt Henzi osztrák tábornok budai ágyúival lövette szét (a képviselőház itt ülésezett).

Pest város tanácsa 1853-ban Hild Józsefett bízza meg a Vigadó újjáépítésével, de pénzhány és az olasz háború kitörése miatt terve nem került megvalósításra, 1859-ben Feszli Frigyesre bízzák meg a tervek elkészítésével és azok elfogadásával 7 évi állandó pénzügyi akadályok és személyi surlódások után 1865 február 20-án felavatták a Vigadót.

A kortársak értetlenül álltak a remekművel szemben, s mivel nem értették meg, a kritika kegyetlenül kikezdte Feszlit és művét.

A Vigadó főhomlokzatán, két oldalhomlokzatán, íveszetes, árkados bejáró nyílik. Oszlopfőiben, a remekbe készült háromosztásos homlokzatán, a sarok-rizalitokon, magasba szökkenő

lépcsőháznál és belső termein a IX. és X. század román stílusából meríti gazdag formakiucését. Dicsőítő művészete, bár forrása a román és mór világból való, mégsem mór vagy román, mindkettőt Feszli kiváló alkotóképessége újjáalakítja. A legapróbb részlettől a nagy tömegekig, a kilincsek, mellvédék, oszlopfők, a belső termek mennyezetei és berendezései, a homlokzatok párkányai, ablakai, a belső és külsők azonos szalagfonadékos díszei, a színek megválasztása, mind a nagy építőművész szülőltjei.

A Vigadó homlokzatai és belső terei különleges díszei alkalmazásával Feszli a magyar nemzeti építészeti formanyelv megindítója lett és műve folytatásának szerepét négy évtized múltán Lechner Odön vállalta.

A Vigadó, a XIX. századbeli romantizmus egyik legnagyobb értéke, a német fasizmus áldozatává lett. Bár kőrtő falat fennmaradtak, az épület erősen romossá vált és belső terei jórészt hiúsak.

Népi demokráciánk korunk igényeinek megfelelő belső átalakításokkal terobe vette helyreállítást.

Gyöngyösi István dr.